

Orbán Viktor miniszterelnök úr részére
Miniszterelnöki Kabinetiroda

Tisztelt Miniszterelnök úr!

Az European Research Council (ERC) korábbi alelnökeként, az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA) és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) korábbi elnökeiként szeretnénk felhívni a figyelmét egy – véleményünk szerint – a magyar tudományos élet egészét nagyon károsan érintő ügyre. Az NKFIH törvényben rögzített módon, a tudományos élet több száz képviselőjének bevonásával meghozott szakértői döntési javaslatokat néhány esetben az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) és/vagy az NKFIH adminisztratív szervezete megváltoztatta és például a szakmai testületek által utolsónak rangsorolt pályázat támogatást kapott.

Az alapkutatásokat támogató szervezetek a fejlett világ minden részén úgy működnek, hogy a konkrét pályázatokról szóló döntéseiket szakmai testületek hozzák meg. A szakmai testületek döntéseit a kormány tagjai vagy adminisztrátorok nem változtatják meg. A tudomány művelői és a kormányok közötti együttműködésnek és bizalomnak ez egy nagyon fontos eleme, amely az ERC és az országok nemzeti kutatásfinanszírozó alapjainak működését is jellemzi. Mindeddig így volt ez a hazai alapkutatás támogatásban is. Példaként írjuk, hogy az OTKA működésében az OTKA Bizottság döntését nem lehetett felülbírálni, erre sem az illetékes miniszternek, sem az MTA elnökének nem volt joga és lehetősége. Természetesen a kormánynak joga és lehetősége van olyan kutatásokat támogatni, amelyeket jónak lát, de ezt a pályázati rendszeren kívül, saját hatáskörben célszerű megtennie.

Az OTKA és jogutódja az NKFIH döntési rendszere több mint 30 év alatt alakult ki, a legjobb nemzetközi gyakorlatot alapul véve. Többszintű bizottságaiban ma is a legkiválóbb aktív kutatóink vesznek részt, a független értékeléseket kiemelkedő hazai és külföldi szakértők készítik. Ezáltal egy olyan, a döntési folyamatba több száz kiemelkedő szakembert bevonó eljárás alakult ki, amely évtizedek óta elfogadott és hiteles a magyar tudományos közösség túlnyomó többsége számára.

Az NKFIH és az ITM beavatkozása, amely megváltoztatta az NKFIH szakértői testületeinek (kollégiumainak) döntési javaslatát, véleményünk szerint ennek a rendszernek a hitelességét veszélyezteti. Az értékelők százai szakmai arculcsapásként élik meg, hogy gondosan kialakított véleményüket a politikai döntéshozók ignorálják. A nyertes pályázók – nemzetközileg elismert kutatók – is úgy érezhetik, hogy valamilyen politikai kapcsolat és nem érdemeik alapján kapnak támogatást. A magyar kutatói közösség így elveszítheti bizalmát a tudományos kiválóság hazai korrekt megítélésében.

Tudomásunk van róla, hogy az MTA elnöke, felelősséget érezve a magyar tudományos közösségért, levélben fordult az ITM miniszteréhez, hogy állítsa helyre a kollégiumok döntéslistáit.

Levelünkkel mi is ezt a javaslatot kívánjuk támogatni. Óriási veszélynek érezzük a döntési mechanizmusok iránti bizalomvesztést, amely sajnos tovább fokozhatja az amúgy is súlyos agyelszívást.

Mivel az ITM és az NKFIH lépéseit a 2014 évi LXXVI. törvény 2019 CXXIII törvény általi módosítása tette lehetővé, tisztelettel javasoljuk a LXXVI. törvény olyan módosítását, amely kizárja az OTKA tudományos pályázati rendszerében keletkezett rangsoroknak a pályázati rendszeren kívüli szereplők általi megváltoztatását. A kormányzat számos eszközzel rendelkezik tudománypolitikájának érvényesítésére. Nincs szükség arra, hogy a pályázati rendszerbe beavatkozva, a tudományos közösség által a tudományos értékrend alapján kialakított javaslatokat, rangsorokat módosítsa.

Kelt: Budapest, 2020. 09. 02.

Üdvözlettel

Kondorosi Éva
az ERC korábbi alelnöke (2017-2018)
az Európai Bizottság fő tudományos
tanácsadó csoportjának tagja (2020-)

Makara B Gábor
az OTKA korábbi elnöke (2003-2009)

Kollár László Péter
az OTKA korábbi elnöke (2009-2014)

Pálincás József
az NKFIH korábbi elnöke (2015-2018)